

INGLIZ TILINI O'QITISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Hakimova Dilfuza Foziljon qizi

Samarqand davlat chet tillar instituti talabasi

Gmail: dilfuzahakimova513@gmail.com

Ilmiy rahbar: **Zubaydova Nilufar Nematullayevna**

Annotatsiya: Maqolada ingliz tilini o'qitishda zamonaviy texnologiyalarning roli tahlil qilinadi. Onlayn platformalar, mobil ilovalar va sun'iy intellekt kabi vositalarning til o'rganish samaradorligini oshirishdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi. Ushbu texnologiyalar yordamida talabalarning mustaqil o'qish imkoniyatlari va darslarni interaktivlashtirish usullari yoritiladi.

Kalit so'zlar: Chet tili, zamonaviy texnologiyalar, o'yinlar, turli metodlar, texnologik vositalar, o'quv jarayoni, til o'rganish samaradorligi, interfaol ta'lim usullari, innovatsion texnologiyalar, sun'iy intellekt (AI), gamifikatsiya (o'yinlashtirish), virtual reallik (VR), kengaytirilgan reallik (AR), o'quv motivatsiyasi, ta'limda raqamli texnologiyalar, onlayn ta'lim platformalari, mobil ilovalar, interfaol o'yinlar, AR va VR texnologiyalari.

Zamonaviy dunyoda ingliz tilini o'rganish xalqaro aloqalarda, ilmiy izlanishlarda va kasbiy o'sishda juda muhim ahamiyat kasb etadi. Til o'rgatish jarayonida zamonaviy texnologiyalarning paydo bo'lishi ushbu sohada tub o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Ta'limda yangi texnologiyalarni qo'llash o'qitish usullarini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Hozirgi kunda onlayn ta'lim platformalari, mobil ilovalar, sun'iy intellekt (AI), virtual haqiqat (VR) va o'quv jarayoniga o'yin elementlarini kiritish mashhur bo'lib bormoqda. Ushbu texnologiyalar o'quvchilarning bilim olish jarayonini interaktivlashtirib, ularni yanada ko'proq jalb qiladi. Chet tilini zamonaviy texnologiyalardan foydalanib o'rgatish va o'rganish eng samador usullardan biridir.

Bu jarayonda, jumladan:

- kompyuterlardan foydalanganda o'quvchi chet tilidagi video roliklarni, namoyishlarni, dialoglarni kino yoki multfilmlarni ham ko'rish ham eshitishi mumkin;
- chet tilidagi radio eshittirishlar va televideniedagi dasturlarni eshitish va tomosha qilish mumkin.

Bugungi kunda maktablarda interfaol o'yinlar orqali dars o'tish an'anaga aylanib bormoqda. Ma'lumki, darsning turli xil o'yinlar asosida o'tilishi o'quvchilarning imkoniyatlarini namoyish etish, diqqatni jamlash, bilim va ko'nikmalarini oshirish va kuchli bo'lishlarini ta'minlaydi. O'yin texnologiyasidan foydalanishning asosini o'quvchini faollashtiruvchi va jadallashtiruvchi faoliyat tashkil etadi. Har qanday o'yin zamirida umumiy qabul qilingan ta'lim prinsiplari, taktikasi yotishi kerak. O'quv o'yinlariga o'quv predmetlari asos qilib olinishi kerak. O'yinlar jarayonida o'quvchi oddiy darsga qaraganda bu mashg'ulotga qiziqibroq yondashadi va bemalol faoliyat ko'rsatadi. Ta'kidlash lozimki, o'yin eng avallo, o'qitishning bir usulidir. O'quvchilar o'yinli darslarga qiziqib qatnashadilar, g'alaba qozonishga intiladilar, o'qituvchi ular orqali o'quvchiga ta'lim-tarbiya ham beradi. O'quvchi inglizcha o'yin o'ynab, gapira olarkanman, tinglab tushuna olarkanman, yoza olarkanman, deb ishonadi, qiziqadi.

Bugungi kunda ingliz tili o'qituvchilari Amerika Qo'shma Statlari, Angliya pedagoglari tajribasiga tayangan holda quyidagi innovatsion metodlardan foydalanib kelishmoqda:

"Muammoli vaziyat yechimi" (Creative Problem Solving) bu usulni qo'llash uchun hikoyaning boshlanishi o'qib beriladi qanday yakun topishi o'quvchilar, talabalar hukmiga havola qilinadi.

"Chigil yozdi" ("Warm-up exercises") o'quvchilarni darsga qiziqtirish uchun sinfda har xil o'yinlardan foydalanish

"Pantomima" (pantomime) bu usul juda qiyin mavzular tushuntirilishi kerak bo'lgan darsda yoki yozma mashqlar bajarilib, talabalar charchagan paytda foydalanilsa bo'ladi.

"Hikoya zanjiri" (a chain story) usuli o'quvchilarning og'zaki nutqini o'stirishda yordam beradi;

"Rolli o'yinlar" (Acting characters) bu usul darsning barcha tiplarida qo'llanilishi mumkin. Hunarga o'rgatish uchun "Interpreter", "Translator", "Writer", "Poet" kabi kasbdagi kishilar darsda ishtirok etishib o'quvchilar bilan suhbatlashishlari mumkin;

Yuqoridagi ma'lumotlarga yana qo'shimcha sifatida quyidagi ma'lumotlarni ham aytib o'tmoqchiman. Bular:

1. *Virtual va kengaytirilgan reallik (VR va AR):* Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari ta'lim jarayonini butunlay yangi darajaga olib chiqmoqda. VR yordamida o'quvchilarni virtual makonga olib borib, real hayotga yaqin sharoitlarda ingliz tilida mashq qilish imkoniyati yaratiladi. Misol uchun, ular virtual muhitda turli mamlakatlarda sayohat qilayotganini his qilishi va shu bilan

birga ingliz tilida muloqot qilishlari mumkin. Bu esa til o'rganish jarayonini nafaqat qiziqarli qiladi, balki turli madaniy muhitlarda ingliz tilidan foydalanish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. AR texnologiyasi esa real hayotdagi sharoitlarga ingliz tilidagi turli qo'llanma va materiallarni qo'shish orqali o'quvchilarni interfaol tarzda o'qitish imkonini beradi. Masalan, o'quvchilar o'qiyotgan kitobning sahifalariga mobil qurilma orqali qarashsa, qo'shimcha 3D modellar yoki video ko'rsatmalar chiqadi. Bu esa ingliz tili grammatikasi, so'z boyligi yoki talaffuzni o'rganishda interfaol va samarali usul bo'ladi.

Foydalari:

- O'quvchilar real sharoitlarda tilni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi.
- Suhbatlashish va muhitni his qilish orqali til o'rganish ancha tez va qiziqarli kechadi.
- O'quvchilar turli vaziyatlarda tilni qo'llash ko'nikmasini mustahkamlaydi.

2. *Gamifikatsiya (o'yinlashtirish)*: Gamifikatsiya — bu o'quv jarayoniga o'yin elementlarini kiritish orqali talabalarning motivatsiyasini oshirish usuli. Bu usulda o'quvchilar ma'lum topshiriqlarni bajarib, ball to'plashadi, darajalar ko'tariladi yoki mukofotlar olishadi. Ingliz tilini o'rganishda bu usulni tatbiq qilish orqali, o'quvchilar o'z bilimlarini sinovdan o'tkazishlari va ularning bilim olishga bo'lgan qiziqishlari oshiriladi. Masalan, Kahoot, Quizlet yoki Duolingo kabi platformalar o'yinlashtirish tamoyiliga asoslangan. Bu platformalar yordamida talabalarga dars davomida topshiriqlar beriladi va ular javoblarni to'g'ri topshirish orqali reytingda yuqoriga chiqishadi. Shu tariqa o'quvchilar o'yin orqali ingliz tilidagi so'zlarni eslab qolishlari yoki grammatik qoidalarni tezroq o'zlashtirishlari mumkin.

Foydalari:

- O'quvchilar dars jarayoniga faolroq ishtirok etadi va raqobatlashish orqali tilni o'rganishga qiziqadi.
- Gamifikatsiya orqali o'quvchilar o'rganishni o'yin kabi ko'rib, stresssiz o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi.
- Boshqalar bilan musobaqalashish orqali o'quvchilarning ingliz tili ko'nikmalari mustahkamlanadi.

3. *Sun'iy intellekt (AI) va chatbotlar*: Sun'iy intellekt (AI) texnologiyalari ta'limda, xususan, ingliz tilini o'rganishda keng ko'lamda qo'llanilmoqda. AI asosida ishlaydigan dasturlar o'quvchilarga individual o'quv dasturlarini taqdim etib, ularning kuchli va zaif tomonlariga qarab moslashgan materiallar bilan ta'minlaydi. Misol uchun, Grammarly yoki Write&Improve kabi sun'iy intellekt dasturlari talabalarning yozma ishlarini tekshiradi va xatolarni tuzatib, takliflar beradi. Bu orqali talabalar grammatika, uslub va yozish ko'nikmalarini tez va aniq mustahkamlashadi.

Chatbotlar esa o'quvchilarga ingliz tilida suhbat qurish imkonini beradi. Replika yoki Mitsuku kabi chatbotlar bilan o'quvchilar har kuni ingliz tilida yozma yoki og'zaki suhbat qilishlari mumkin. Chatbotlar bilan ishlash orqali talabalarning muloqot qilish ko'nikmalari rivojlanadi va ular real hayotda foydali bo'lgan turli vaziyatlarga tayyorlanadi.

Foydalari:

- Sun'iy intellekt yordamida individual o'quv rejasi tuziladi.
- O'quvchilar o'z xatolarini o'zlari topib tuzatishni o'rganadilar.
- Chatbotlar bilan doimiy suhbat orqali til ko'nikmalari amaliy mustahkamlanadi.

4. *Online platformalar va mobil ilovalar*: Online platformalar va mobil ilovalar talabalarga ingliz tilini mustaqil va oson o'rganish imkonini beradi. Bunday platformalar, masalan, Duolingo, Babbel, Quizlet, va Memrise, o'quvchilarga o'z maqsadlariga ko'ra kurslar taqdim etadi. Ushbu platformalar yordamida talabalar istalgan joyda va vaqtda o'qishlari mumkin, bu esa ularning o'quv jarayonini yanada moslashuvchan qiladi.

Bundan tashqari, bu platformalar vizual materiallar, audio mashqlar va qaytar bog'lanish tizimi bilan ta'minlaydi, bu orqali talaba darhol o'z bilimlarini baholashi va xatolarni tuzatishi mumkin. Masalan, Duolingo orqali o'quvchi har kuni qisqa darslar o'tib, o'z bilimini kunma-kun mustahkamlashi mumkin. Quizlet esa talabalarga flesh-kartalar yordamida so'z boyligini mustahkamlashga yordam beradi.

Foydalari:

- Mustaqil o'qish vaqti va tempini boshqarish imkoniyati.
- Vizual va audio materiallar bilan o'rganish jarayoni qiziqarliroq va samaraliroq bo'ladi.
- Darslar mobil ilovalar orqali 24/7 mavjud, bu esa moslashuvchanlikni ta'minlaydi.

Xulosa. Zamonaviy texnologiyalar ta'lim sohasida, xususan, ingliz tilini o'rganishda tub o'zgarishlarga olib kelmoqda. Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari orqali o'quvchilar virtual muhitlarda ingliz tilida muloqot qilib, turli madaniy sharoitlarda til ko'nikmalarini rivojlantira oladi. Sun'iy intellekt (AI) yordamida o'quvchilarga individual o'quv dasturlari taqdim etiladi, bu esa o'zlarining kuchli va zaif tomonlariga mos materiallar bilan ta'minlanish imkonini yaratadi. O'yinlashtirish (gamifikatsiya) o'yin elementlarini qo'llab, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, bu esa bilim olish jarayonini yanada qiziqarli qiladi. Onlayn platformalar va mobil ilovalar esa o'quvchilarga o'z vaqtida va joyidan qat'i nazar mustaqil ravishda o'rganish imkoniyatini beradi. Shu texnologiyalar yordamida til

o'rganish yanada interfaol, samarali va qiziqarli jarayonga aylanadi, bu esa o'quvchilarni faol ishtirok etishga va bilimlarni amaliy qo'llashga rag'batlantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bekmuratova U. B. “Ingliz tilini o’qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish” mavzusida referat. Toshkent — 2012 yil
2. Отабоева, М. Р. Chet tilini o’qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish va uning samaradorligi / М. Р. Отабоева. — Текст: непосредственный, электронный // Молодой ученый. — 2017. — № 4.2 (138.2). — С. 36–37.
3. N. Q. Xatamova, M.N.mirzayeva. “Ingliz Tili Darslarida Qo’llaniladigan Interfaol Usullar” (uslubiy qo’llanma), Navoiy, 2006, 40 bet.
4. M. Xoldorova, N. Fayziyeva, F. Rixsittilayeva. “Chet Tilini O’qitishda Yordamchi Vositalardan Foydalanish”. Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2005
5. O’.Hoshimov, I. Yoqubov. “Ingliz Tili O’qitish Metodikasi” (o’quv qo’llanma) Toshkent: “Sharq” nashriyoti, 2003
6. Муминова, Ф. М. Ingliz tilini o’qitishda zamonaviy innovatsion texnologiyalaridan foydalanish / Ф. М. Муминова. — Текст: непосредственный // Молодой ученый. — 2020. — № 18 (308). — С. 590-592.
7. Nilufar Ne’matillaevna Zubaydova. The Role Of Country Studies In Teaching English. Theoretical & Applied Science, 310-312, 2020.
8. Valieva, N. (2022). Marie-Laure Derat, L’énigme d’une dynastie sainte et usurpatrice dans le royaume chrétien d’Éthiopie du XIe au XIIIe siècle. *Aethiopica*, 25, 258-261.
9. Валиева, Н. (2021). «Житие Лалибэлы»: новые перспективы исследования. *Библия и христианская древность*, 3(11), 197-214.
10. Valieva, N. (2021). Prof. Geta (t) chew Haile:(approx. 04/19/1931–June 10, 2021). *Scrinium*, 17(1), 16-19.
11. Valieva, N., & Liuzzo, P. M. (2021). Giving Depth to TEI-Based Descriptions of Manuscripts: The Golden Gospel of Ham. *Aethiopica*, 24, 175-211.
12. Valieva, N. (2020). The Manuscript Book in the Traditional Culture of Ethiopia, written by Platonov Vyačeslav Michajlovič, 2017. *Scrinium*, 16(1), 410-412.
13. Valieva, N. (2020). Getatchew Haile, The Ethiopian Orthodox Church’s Tradition on the Holy Cross. *Aethiopica*, 23, 281-285.
14. Valieva, N. (2019). Nafisa Valieva, The ‘Gadla Lālibalā collection of textual units’: tradition and documentation. *Aethiopica*, 22, 315-318.

15. Валиева, Н. Ф. Библия И Христианская Древность. Библия И Христианская Древность Учредители: Кожухов Сергей, (3), 197-214.
16. Валиева, Н. А. (2022). Вақф Тушунчаси Ва Тарихдаги Вақф Ташкилотлари Ҳақида. *Oriental Journal of Social Sciences*, 2(2), 107-114.
17. Худайназаров, Ф. (2024). Кичик Бизнес Субъектлари Фаолиятини Ривожлантиришнинг Назарий Асослари. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 25(2), 335-340.
18. Xudonazarov, F. (2023). Islom Moliyasi–Muammolar Va Yechimlar. *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*, 1(8), 109-114.
19. Худойназаров, Ф. (2023). Ислом Иқтисодиёти: Ибн Халдун Тавсиялари. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 24(6), 351-356.
20. Худойназаров, Ф. (2023). Тўқима Ҳадислардан Ҳадисларни Сақлаб Қолишда Муҳаддислар Фаолияти. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(2), 763-776.
21. Khudaynazarov, F. (2020). Political and Dynastic Relations Of Kievan Rus. *The American Journal of Interdisciplinary Innovations and Research*, 2(08), 55-64.
22. Suleymanova, N. M., & Idiyev, A. R. O. G. L. (2021). Gaping Nominativ Aspekti Va Uning Kommunikativ Jarayoni HAQIDA. *Academic research in educational sciences*, 2(12), 805-809.
23. Сулейманова, Н. М., & Абдуллаева, Л. Т. (2017). Имманентный характер синергетических свойств единиц языковой системы. In *Инновации В Современном Языковом Образовании* (pp. 61-65).